

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institutiones Morales

In Quibus Vnivers[ae] Quaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

26 De his, cum quibus potest quis iure ludere, quantum ad hoc, ut possit
ludendo lucrifacere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

stationis gratia : & potest similiter maioris lucri donationem facere sub conditione, si Caius vicerit in ludo.

Septimo queritur, Quid sit dicendum de eo, quod sepe accidit in ludo; verbi gratia: Caius, & Titius ludunt; & Titius, quia putat sibi contigisse potiorum ludi sortem, auget sponsonem, dicendo: expono ludo in hoc iactu totam pecuniam, quam habeo; & Caius similiter sperans se victurum in illo iactu, ratam habet sponsonem, dicens: & ego quoque expono in hoc iactu ludi, totum, quod habeo; An si Caius multo minus pecunie habeat, quam Titius, licet acquirat totam pecunie maioris summam, quam exponit ludo Titius? Respondet Alcozer loco citato, non posse Caium acquirere, quia non est æqualis conditio ludi ex parte utriusque. Sed verius est, quod ait Franciscus Garzia, posse acquirere in sponsonibus, quæ Italice dicuntur *Scommesse*, & Hispanice *Apuestas*: quod quidem passim fit: vnus enim exponit periculo magnam pecunie summam, vt minorem acquirat. Item passim fieri videmus, vt quis vendat libertatem suam ad remigandum in t'remibus, pro pecunia, quæ est longe inferior libertate.

De his, cum quibus potest iure aliquis ludere, quantum ad hoc, vt possit ludendo lucrifacere.

CAPVT XXVI.

NO TANDVM est, vt quis lucrum in ludo partum possit tuta conscientia retinere, opus esse, vt ludat cum eo, qui habeat ius alienandi pecunias, vel res suas. Nam si reuera ludatur cum eo, qui nihil boni habet, quod possit iure alienare, tunc lucrum, quod ex eo ludo acquiritur, restitui debet; quia est acceptum ab eo, qui non potuit eius lucri dominium in alium transferre. Exempli gratia: si ludas cum filiofamilias, vel cum religioso professo, vel cum fure, vel cum depositario, vt dicemus per singula.

Primo queritur, An si Caius aliquid acquirat ludendo cum fure, vel depositario, vel usurario, teneatur restituere lucrum vero domino, an ei, à quo acquisiuit? Respondetur, certum esse, si Caius ludo acquirat rem furtiuam in specie, & substantia sua exstantem, teneri ad restituendum eam vero domino; quia res furtiua, quamdiu existat, debita est suo domino. Et idem dicendum est, si Caius acquirat ludo rem Sempronij, quam Titius depositarius ludo exposuit. Idem etiam dicendum, si Caius acquisiuit ludendo vas aliquod argenteum, vel vestem scticam, quam Titius ex vluris habitam ludo exposuit; quia depositarius rei depositæ dominium non habet, nec usurarius rei per usuram acquisitæ, quando non est vsu consumpebilis.

Tota igitur difficultas est, An si Caius ludat cum Titio fure, & acquirat pecunias, vel res, quas Titius ex furto sibi comparauerat, teneatur ad restitutionem? & ad hoc dicendum est: Si fur ex re furtiua, qualis est pecunia, ludendo, vel negotiando acquirat, vel alias pecunias, vel res, vel merces, tunc illorum sit vere dominus: licet semper teneatur restituere tantum pecunie, quantum est furatus, & lucrum, quod perijt domino rei, & damnum, quod illi euenit ex furto, & mora restituendi rem furtiuam. Ex quo sequitur, vt fur possit in ludo perdere tamquam dominus huiusmodi pecunias, vel merces supradictas; & consequenter Caius lucri faciens, non teneatur ad restitutionem. Idem est dicendum de depositario clausum, vel obsignatum; sed tantum numeratum. Idem etiam est dicendum de lucro usurario, quod

consistit in pecunia, vel in his rebus, quæ constant pondere, vel mensura.

Secundo queritur, An si Caius ludat cum Titio, quem nouit esse filiumfamilias, possit tuta conscientia retinere lucrum ab eo acquisitum? Respondetur in hoc esse videndum, an Titius filiusfamilias habeat bona castrensia: nam huiusmodi bonorum habet filiusfamilias administrationem, & dominium; & ita iure potest ea alienare, & in ludo perdere. Talia sunt bona, quæ habet Titius ex militia parata.

Item si Titius habeat bona quasi castrensia: nam etiam huiusmodi bonorum habet dominium, & administrationem: talia sunt bona, quæ acquiruntur Titio ex aliquo actu litterario; vt quia est Professor, vel Doctor alicuius facultatis; vel ex aliquo officio publico, vt quia est Aduocatus, Iudex, vel notarius.

Item si Titius acquirat aliqua ex eo, quod sit clericus in sacris ordinibus constitutus: talia etiam sunt bona, quæ quis clericus ex suo beneficio Ecclesiastico habet; aut quæ quis habet ex donatione Regis, Principis, vel Regine, non intuitu patris donata. Ex omnibus istis bonis, si filiusfamilias aliquid ludendo perdit, is qui acquirit, non tenetur in conscientia restituere.

Sed quid dicendum, inquit, quando filiusfamilias in ludo perdit aliquid ex suis bonis aduentitijs; qualia sunt ea, quæ habet donata sibi ab aliquo, sine villo patris intuitu? Respondetur, videndum esse tunc, an tallum bonorum pater administrationem habeat, aut vsufructum, vt iure potest habere, licet dominium, & proprietatem ad filium pertineat. Et tunc is, qui in ludo acquirit a filiofamilias aliquid ex huiusmodi bonis, tenetur restituere patri, quatenus læsi est in vsufructu, quem potuit habere ex dictis bonis in ludo perditis à filio. Imo si patri non fiat restitutio, debet fieri post mortem patris fratribus, quatenus læsi sunt in emolumento, vel commodo, quod potuit ad eos peruenire ex vsufructu, quem pater habuisset, nisi hæc bona ludo perijissent; nisi forte is, qui lucrificat, certo nouerit patrem noluisse, vt fieret restitutio sibi, vel fratribus post mortem suam; nam tunc nulla est obligatio restituendi: potuit enim pater cedere vsufructui, qui ipsi ex iure competit in bonis filij aduentitijs. At veto si pater huiusmodi bonorum administrationem, & vsufructum à filio non petiit, sed relinquit ei, tunc potest filius ex istis bonis aliquid ludo exponere; ita vt is, qui lucrificet, non teneatur restituere. Et hoc ita est verum, vt nihil referat, quod administrationem filio relinquit ex ignorantia iuris; hoc est, putans ad se non pertinere tallum bonorum administrationem: scus esset, quando eam relinqueret ex ignorantia facti, hoc est, putans filium nulla bona aduentitia habere.

Sequitur ex dictis, iure posse filiumfamilias ludo exponere ea, quæ ex suo labore, industria, aut seruitio acquirunt extra domum constituta.

Item ea, quæ habet sibi donata à patre ad suam recreationem; quando vero est in domo paterna, si aliquid amplius suo labore, opere, vel ministerio acquirat, quam expendat pater in eo alendo, potest filius sibi referuare, & illud ludo exponere.

Quæres, Quid sit dicendum de bonis profectijs filij, an iure possit filius ea ludo exponere? Respondetur, bona profectiua dici, quæ acquiruntur filius ex pecunijs, vel bonis patris, & horum bonorum tam dominium, & proprietatem, quam administratio, & vsufructus ex iure ad patrem pertinet, & consequenter filius ista bona cum non possit alienare, non potest consequenter ludo exponere: quod si perdidit; is, qui ea lucrificet, tenetur ea restituere patri, vel post mortem eius, fratribus.

Tertio queritur, Quid sit dicendum, si filiusfamilias ex pecunijs patris ludendo lucrificat alias pecunias? lucrum illud pertinebit ad patrem, eo quod sit ex eius pecunijs acquisitum; an vero ad filium, ita vt filius ius habeat

totum illud lucrum exponendi ludo? Respondetur ius habere exponendi ludo, & hoc ius fit in eodem ludo, quo lucrificat; quia autem finem ludi; nullum lucrum censetur esse acquisitum; siue in alio ludo omnino diuerso; quia totum illud lucrum, est ex industria filij; & licet sit acquisitum ex pecuniis patris, communiter tamen parentes solent cedere huiusmodi lucro, & consentiunt, ut filij hæc, & similia ludo comparata, denuo ludo etiam exponant, dummodo ex pecuniis paternis nihil perdant.

Quarto queritur, Quid sit dicendum, si pater filio certam pecuniam summam tradat, ut ex ea se alat, quomodo, quinque ipse filius voluerit, An si filius parce viuendo, aliquid ex ea summa sibi referret, licite ludo ea exponat? Respondetur, licite id fieri ab eo posse, quia eo ipso, quod pater ad alimenta filij certam portionem destinauit, tacite vult, ut eam filius expendat in se alendo; & consequenter, ut si quid filius parce viuendo referret, pro libito possit illud expendere: dummodo nihil amplius petat a patre pro alimentis.

Quinto queritur, Quid dicendum de filiofamilias, quem pater extra domum patriam habet, vel in curia Principis, vel in scholis studio literario vacantem, aut negotiationi? Respondent Sotus, & Nauarrus *locis supra citatis*, quando pater expendit in usus filij quotannis centum aureos, probabilius presumi ratum habiturum patrem, si is filius quatuor, aut quinque aureos expendat in ludo gratia reficiendi animum: quia communiter parentes solent credere, filios ludere confueuisse, præcipue saltem festis diebus in anno. Vnde consequenter isti Auctores dicunt, quando pater cum istiusmodi filiis expendit quotannis quinquaginta aureos, posse filium duos, aut tres aureos animi gratia exponere.

Sed quid si pater sciens filio suo in scholis, vel curia, vel in aliqua negotiatione versanti extra domum patriam factis esse ad suam sustentationem sexaginta, aut septuaginta aureos, mittat plures, nimirum octoginta: poteritne filius parce viuendo exponere ludo non solum id, quod sibi subtrahit, sed etiam aureos alios decem, quos mittit pater sciens ipsi sufficere ad suam sustentationem septuaginta? Respondetur, posse iure exponere totam eam summam; quia eo ipso, quod pater mittit ad eum octoginta aureos, cum sciat ei sufficere ad sustentationem solum septuaginta, tacite videtur consentire, ut pro libito filius possit exponere decem aureos. Hoc autem intelligitur, nisi contrarium constiterit de voluntate patris.

Sexto queritur, An filius, qui in paterna domo commoratur, & congrue alitur a patre, habeat ius exponendi ludo aliquam pecuniam summam in anno gratia reficiendi animum, sicut diximus habere filium, qui extra domum patriam in scholis, vel curia, vel negotiatione versatur? Respondetur, non habere; quia dispar est ratio in utroque filio: Nam qui extra domum patriam versatur, est in maiori labore, & cura, quam is, qui in domo patria commoratur: nihilominus tamen si pater videt, filium quem domi habet, ludere solitum, & nunquam reprehendit, vel monet eum, cum tamen alioqui possit commode, videtur tacite consentire, ut filius ludat. Item si pater sciat aliorum parentum filios similis conditionis solitos ludere per annum.

Septimo queritur, Quid dicendum, si filius, postquam ludo perdidit totam pecuniam summam, quam potest per annum ludo exponere, tursus eodem anno ludatae perdat? Respondetur, eum non habere ius amplius, quid in eo anno ludo exponendi; & ita is, qui ludat cum filiofamilias, considerare debet, an ille eodem anno cum aliis lusent, & perdidit, & quantam pecuniam perdidit, quia si ab eo lucrificerit ultra id, quod ille potest perdere, tenetur restituere patri, vel fratribus post mortem patris.

Octauo queritur, Quid dicendum de eo, qui ludat

cum Regulari professo; lucrumne ille restituere debet Religioni, quam is proficitur? Respondetur, videndum esse, an hic Regularis viuat ex legitima facultate extra conuentum, & habeat etiam legitime peculium ad suam sustentationem. Solent enim aliqui Regulares pontificia auctoritate extra conuentum viuere, & pensionem Ecclesiasticam habere, vnde alantur. Solent item alij Regulares esse, vel auctoritate pontificia beneficium habentes, vel ad nuncium Prælati reuocabili aliquo beneficio manuali regulari gaudentes. Item solent etiam esse regulares, qui tamquam bene meriti de religione habent facultatem a Prælato viuendi extra religionem, & habendi certam portionem ex fructibus religionis, vel aliunde, nimirum ex elemosynis, vel ex labore, industria, vel ex arte sua. In his omnibus casibus dicti regulares ius habent exponendi aliquid ex his, quæ habent ad suam sustentationem, ludo, dummodo ludus sit honestus; & qui ipsos regulares deceat; & consequenter is qui lucrificerit, non tenetur ad restitutionem. Immo etiam si prædicti regulares ludendo peccauerint, qui lucrificerit non obligatur ad restituendum; quia accepti ab eo, qui habet administrationem, & usufructum bonorum.

Quæres quid sit dicendum de Regulari, qui extra conuentum ex facultate Prælati in scholis ratione studij, vel in curia, aut alibi ratione negotij ad bonum religionis pertinentis, versatur: an habeat ius ludo exponendi aliquid ex his, quæ sibi mittuntur a conuentu ad suam sustentationem? Respondet Nauarr. *cap. 20. mem. 12.* huiusmodi regularem habere ius exponendi ludo honesto eam pecuniam summam, quam diximus posse filiumfamilias in eisdem negotijs versantem. Sed re vera videtur aliter dicendum.

Primo, non habere ius exponendi aliquid ludo regularibus prohibito, qualis est ludus aleæ, qui clericis est interdictus, multo magis regularibus. *Sic Antoninus par. 2. tit. 1.* Nec in hoc est tacita, vel præsumpta voluntas Prælati; non enim rationabile est præsumere, ut Prælati consentiant in eo, quod est contra ius commune, aut contra Constitutiones religionis.

Secundo, Si ludus sit honestus, & qui deceat regularem, tunc ius habet regularis exponendi ludo aliquid modicum gratia reficiendi animum: tunc enim tacita subest Prælati voluntas, ut hic regularis, dum laborat extra conuentum in bonum ipsius religionis, possit animum, & corpus reficere. Diximus (modicum) quia id, quod est notabilis quantitas, nequit ludo exponere; quia non est tacita Prælati voluntas, ut id exponat.

Tercio, huiusmodi regularis, si ex his, quæ sibi mittuntur ad congruam sui sustentationem, aliqua sibi subtrahat parce viuendo, poterit ea exponere ludo, dummodo sit honestus, & qui deceat huiusmodi regularem; quia etiam in hoc casu videtur subesse tacita Prælati voluntas: ut si regularis aliquid sibi subtrahat ex portione sibi destinata ad sustentationem, possit pro libito illud expendere; dummodo expendat honeste, id est, in usus honestos. Hoc autem intelligitur, nisi contrarium constiterit de expressa voluntate. Ex dictis colligitur, quando is, qui ludat cum regulari, & lucrificat, tenetur restituere. Nam in primo casu si ludus est aleæ, vel alius quomodocunque huic regulari prohibitus; lucrificans tenetur restituere lucrum religioni; in cæteris duobus casibus prædictis non tenetur restituere.

Nono queritur de eo, qui ludat cum seruo, an tenetur restituere Domino, quod in eo ludo lucrificerit? Respondetur, posse in tribus casibus sibi retinere, quod fecerit lucrum. Primo, si seruus ludat permittente Domino, qui scit, & sinit seruum habere aliquas pecunias siue industria sua, & opera, siue donatione, siue ludo, siue quocumque alio modo acquisitas; & sinit consequenter, ut eas in suos usus expendat. Item quando Dominus expresse aliquas pecunias concedit seruo, uti eas pro libito expendat. Secundo, quando inter Dominum, &

seruum conuenit, vt seruus sua opera, industria, & labore certam lucri portionem quotidie suo Domino reddat, & reliquum sibi retineat, tunc seruus reliquum potest ludo exponere. Terrio, quando Dominus seruo concedit certam pecuniam in singulos dies, vt ex ea se alat, ac sustentet, & seruus parce viuendo absque hoc, quod detrimentum vllum afferat Domino in labore, & ministerio debito, aliquid sibi retinet: iure potest illud ludo exponere; quia tacita subest Domini voluntas, vt illud sibi seruus acquirat. extra hos casus, qui ludit cum seruo, tenetur restituere Domino, quicquam in eo ludo lucrifecerit, quia quicquid seruus acquirit, vel habet, ad Dominum eius pertinet.

Quæres: Quid si is qui lucrifecit, dubius sit, an seruus ius habuerit illud exponendi ludo? Respondetur si dubius sit, inquirere debet, an seruus illud iure poterit ludo exponere: quod si non inquit, aut facta inquisitione, nihilominus tamen semper est dubius, tenetur restituere, quia in hoc casu melior est conditio Domini, quam cum seruo ludentis.

Deinde quæres, An in casibus, in quibus seruus, vt diximus, potest iure aliquid ludo exponere, si lucri fecerit ludendo, licite sibi lucrum retineat, an vero teneatur illud Domino reddere? Ratio dubitandi est, quia seruus non sibi, sed Domino acquirit ex iure communi civili. Respondetur, licite sibi retinere, quod lucrifecerit, sicut diximus supra de filiofamilias, qui ludendo aliquid lucratur; in hoc enim tacita videtur subesse Domini voluntas, vt seruus in his casibus lucrum ex ludo partum sibi retineat: dummodo nihil surripiat ad ludum ex Domini pecunijs.

Decimo quaeritur, An qui ludit cum femina coniugata, possit sibi retinere lucrum ex ludo partum? Respondetur posse in sequentibus casibus. Primo, si vxor aliqua bona habet propria, quorum administratio ad ipsam pertineat. Secundo, quando ea voluntate mariti aliquas pecunias habeat, vt eas pro libito expendat. Tertio, quando maritus aliqua vxori concedit, vt ornatus, & comptius sese induat, & re ipsa ex his aliquid subtrahit. Quarto, quando maritus scienter permittit, vt vxor aliquid pecunie ludo exponat. Quinto, quando vxor habet administrationem bonorum, vel in totum, vel ex parte. Sexto, quando vxor ludit, ac perdit ludendo eo more, quo ceteræ coniugatæ feminae suæ conditionis ludere consueverunt.

Vndecimo quaeritur, An qui ludit cum viro coniugato, debeat restituere vxori, vel familie lucrum ex ludo partum? Respondetur hic multa considerari debere: Primo, etiamsi vit coniugatus ludendo prodige, peccet tamquam bonorum prodigus dissipator, & tamquam detrimentum inferens filiis: non tamen restituere tenetur lucrum filiis, is, qui per ludum, illud acquisiuit; quia non est in hoc peccatum iniustitiæ contra filios commissum. Nam ludus, vt diximus, est veluti quidam contractus, in quo vterque collusor, tam lucrifacere, quam perdere potest. Vnde, sicut vit coniugatus casu ludendo perdidit, sic etiam casu lucrifacere potuit: & collusor sicut casu lucrifecit; ita etiam casu perdere potuit. Quare sicut pater iniustitiam filiis non infert, si bona quæ habet, negotiationi exponat, in qua casu ea perdit; quia etiam potuit lucrari; sic etiam non facit contra iniustitiam filiis debitam, si bona quæ habet, ludo exponat, & in eo perdat. Item pater est legitimus administrator bonorum suorum: potest igitur ea negotiationi, & ludo exponere; & potest alteri titulo oneroso dare. Nihilominus tamen si pater plus nimio ludo sit deditus, & longe plus quam par sit, ex suis bonis perdat, possunt filij iudicis officium implorare, vt pater in officio contineatur, & ne ipsi detrimentum patiantur.

Secundo, quantum ad id, quod pertinet ad vxorem, videndum est, an vxor habeat dotem, arthas, & bona paraphernalia; quorum proprietates, & dominium sit ipsius vxoris, licet administratio ad maritum pertineat, aut habeat

hypothecam in bonis mariti ad securitatem suorum bonorum. Item videndum est, an maritus præter ea, quæ ludendo perdidit, habeat etiam alia bona, quibus possit satisfacere vxori quantum ad dotem, arthas & paraphernalia bona: nam si vera habeat, tunc is, qui in ludo lucrifecit, non tenetur restituere vxori: sed ipse maritus debet restituere ex suis bonis damnum vxoris in dote, arthas, & bonis paraphernalibus. Ratio est; quia ludus, vt iam sepe diximus, est quidam contractus, in quo sicut collusor lucrifecit, potuit perdere, & satis est, vt maritus durante matrimonio, legitimam administrationem prædictorum bonorum habeat. Si tamen maritus nulla alia bona habeat, quibus possit satisfacere damno vxoris in dote, arthas, & bonis paraphernalibus, & cæteris, pro quorum securitate habeat hypothecam in bonis mariti: tunc is, qui in ludo lucrifecit aliquid ex istis bonis; licet non teneatur vxori restituere (quia potuit maritus ea ludo exponere) habet tamen vxori ius implorandi officium iudicis; vt ad collusorem extorqueatur huiusmodi bona, siue à quoque detineantur; præsertim si maritus ea ludo perdidit in fraudem vxoris.

Tertio, quantum ad lucra, quæ vtrique coniugi solent esse statuti provincie, vel loci communia durante matrimonio, dicendum est: Si maritus ea ludo perdit, collusor nihil tenetur restituere vxori: quia similitum bonorum mariti solent habere administrationem. Deinde id quod ludo perdit maritus ex istis bonis, non est alienatum gratuita donatione, sed titulo oneroso; sicut si maritus huiusmodi lucra negotiatione exponeret, in qua perdidit, ita tamen, vt alioqui posset lucrifacere. Item poterit vxor officium iudicis implorare; si videat maritum plus iusto ludere, & perdere, vt cogatur maritus ea, quæ perdidit ludendo ex huiusmodi lucris communibus, computare in partem sibi debitam, vt pars lucrorum debita vxori maneat salua.

Duodecimo quaeritur, An si quis ludat cum homine suorum bonorum prodigo dissipatore, possit tunc conscientia lucrum retinere? Respondetur, videndum esse an huiusmodi prodigo viro, Principis, vel iudicis officio, sit interdicta bonorum alienatio, ita vt sit irrita: & tunc is, qui cum eo ludendo acquisierit, tenetur restituere; quia alienatio fuit nulla. Si autem non est interdicta alienatio: tunc nihil tenetur restituere; quia licet prodigus ludendo prodige, peccet, non tamen committit iniustitiæ peccatum: cum dominium, & administrationem habeat suorum bonorum.

Aliæ quædam quæstiones de ludo soluantur.

CAPVT XXVII.

QUÆRAT aliquis, an ludus aleæ sit peccatum mortale, vbi ius civile commune huiusmodi lucrum prohibens fuerit vsu receptum? Item vbi statuti Principis, ciuitatis, vel loci fuerit prohibitus? Respondetur cum Nauarro, cap. 20. *nimirum*. 3. *Et sequent.* non est peccatum mortale; quia huiusmodi leges potius prohibent alicita tem, & frequentiam ludi, quam vsum eius. Deinde cuiusmodi leges potius videntur obligationem inducere ad penam subeundam.

Secundo quaeritur, An ludus aleæ, saltem in clericis, sit peccatum mortale? Respondetur videndum esse, an sint vllæ Constitutiones synodales prohibentes clericis, ne ludant alea sub pena excommunicationis: tunc enim est peccatum mortale: non quidem ex natura obiecti, sed ex vi ipsius Constitutionis synodalis: quantum vero est ex iure Canonico communi, peccatum mortale consistit esse aleæ deseruire, hoc est, frequenter alea ludere: nam, vt diximus supra, iubentur cleri aleatores à beneficio remoueri, vel ab vsu, & exercitio ordinis sacri suspendi.

quæ